Št. 291 Poštnino plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) — Ju... v Trstu, v petek 5. decembra 1924. Posamezna številka 20 cent. Letnik XLIX

Izhaja, izvzemši pondel... Asiškega št. ... pisma se ne ... Prof. F. Peric ... znaša za mesec ... Za inozemstvo ... mesečno 5 lir ... — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Prva leta italijanske vlade v Julijski Krajini

Bivši tržaški generalni civilni komisar, senator Antonio Mosconi, izda v kratkem knjigo pod naslovom: «I primi anni del governo italiano nella Venezia Giulia». Tržaški listi objavljajo nekaj odstavkov iz te knjige.

V enem teh poglavij opisuje senator Mosconi **neugodni politični položaj** v naši deželi, zlasti v zimi l. 1920. Pogrešala se je organizacija narodnih sil za pobijanje boljševiške propagande, ki da je bila prodrla v ljudske mase. Zato je s simpatijo pozdravljal začetke fašizma in njegov nagli razvoj. To pa tem bolj, ker stare konstitucijonalne stranke — zrahljane najprej po metežu vojne, potem pa propadajoče vsled povojne krize, oslabljene in razcepljene po notranjem navzkrižju v namenih in po medsebojnih osebnih sporih — niso imele nikake moči za širjenje in pritegovanje. Te stranke niso mogle najti širokega odmeva in soglasja v deželi, v kateri je bila pred vsem potrebna močna bramba narodnega načela.

Ko je pisec izrekel tako porazno sodbo o starih italijanskih strankah v Trstu, se veseli novega gibanja, ki je razvilo zastavo domovine ter združilo mlade energije. To gibanje je imelo čuvati dragoceno dobrino svobode in z njo socijalnega reda.

Po tem hvalospevu fašizmu pa prihaja Mosconi vendar-le z nekimi pridržki. Mi namreč, da je krajevna tržaška vlada pač soglašala z idejami in nameni fašistovskega gibanja, bilo pa je med njo in fašizmom **globoko navzkrižje glede metod, načina postopanja!** Bili da sta to dve sili, ki sta šli vzporedno, vsaka povsem neodvisna, ki pa sta stremili k istemu cilju. Tako sta obe pripomogli k popolni spremembi političnega položaja poprej, nego v ostalih delih Italije.

Na to ponavlja pisec zopet: Oblastva so soglašala s patrijotičnimi nameni fašizma v Julijski Krajini, **niso pa mogla odobravati izvestna postopanja, izvestne sisteme v izvajanju njegovega delovanja.** Nekateri, v Trstu in v Rimu, da so zahtevali od njega, naj bi nasprotoval temu gibanju. Opravičuje se, da ni mogel enako postopati napram tistim, ki so se borili za preporod države, in tistim, ki so jo hoteli porušiti. Često je svaril glavarje fašizma s pravo očetovsko besedo, naj ne izvajajo činov nasilja, ki so, po njegovem mnenju, kompromitirali tisto dobro, ki ga je storil fašizem. Hotel je, naj se brzdajo nestrpljivosti in izgredi ter naj se odpravijo nedisciplinirani, razsajajoči in nezaželjeni elementi, ki so se, «žal», vrinili v vrste fašizma. Naglaša, da so mnogi in najboljši često poslušali njegovo besedo. Če bi ga bili hoteli poslušati vsi, ne bi se bil dogodil marsikateri žalosten incident.

V tem pogledu je bilo — pripoveduje dalje — najžalostnejše razdobje dogodkov na Reki o Božiču leta 1920. Ti dogodki so našli globokega odmeva v patrijotizmu našega mesta. Strah in vznemirjenje sta se zgrnila nad mesto, ko so ti dogodki dovedli celo do prelivanja krvi med brati. Tedaj je tudi njemu krvavelo srce. Kajti: čeprav je na eni strani razumel sočustvovanje z Reko, ga je pa na drugi strani vezala uradna dolžnost. Predvsem je razumel, da bi se pregrešil proti domovini, če ne bi bil ščitil vojske, ko je morala vršiti tako mučno nalogo, in če bi bil dopustil, da bi se širilo gibanje upora in nedisciplinirannosti v Julijski Krajini, v deželi, ki je bila še vedno nemirna in politično še neurejena. Zato je izdal stroge ukrepe za ohranitev javnega reda, in to tudi proti tisku. Toda tudi tedaj je nadaljeval svoje delo prepričevanja ter je opozarjal, v kake pogreške in nevarnosti bi mogle zavesti izvestne iluzije, četudi plemenite. V veliko zadoščenje mu je bilo, ko mu je celo eden tistih, ki ga je dal aretirati in ki zavzemlje sedaj odlično mesto v javnem življenju, pozneje priznal, da je bila njegova strogost koristna. Vsled takega njegovega postopanja je prišlo, da so mu eni očitali preveliko dobrohotnost napram fašizmu, drugi pa simpatije do socijalistov. Ravno to pa dokazuje, **da se vlada ni hotela nikomur usužnjiti,** marveč je šla svojo neodvisno pot, ki je sicer res težavnejša, toda edina, ki odgovarja uradnemu dostojanstvu.

To poglavje v knjigi senatorja Mosconija ima očividno namen samoobrambe. Zelo zanimivo in važno pa je poglavje pod naslovom: «**Kaj se je storilo in kaj se ni storilo!**» Tu citira Mosconi izrek nekega avtoritativnega moža in patrijota v juniju l. 1923: «**Na ta način postane Julijska Krajina najupornejša pokrajina Italije**». Rekel je to z ozirom na namen vlade — ne da bi bila povprašala komisarijata — da se tedenska plovba Trst-Aleksandrija avstrijskega Lloyda skrči na polmesečno. Javno mnenje tržaško se je po pravici odločno uprlo tej nameri. Ta ukrep je vlada sicer hitro umaknila. Ravno to pa je v mnogih utrdilo prepričanje, da je treba še le javnega pritiska, če se hoče od Rima kaj doseči. Žal, da se je često dogodilo tako, kar je — naglaša Mosconi — hudo škodovalo avtoriteti in ugledu države. Potem nadaljuje: V vladnih krogih prestolnice so v prvih časih kazali neko dobrohotnost napram novim pokrajinam, potem pa je sledila doba **sistematičnega odrekanja, pasivne rezistence, ali pa žilavo zavlačevanje.** Posledica je bila, da je potem, ko je pravičnost stvari zmagala, ves ukrep izgubil na veljavnosti.

Politični in socijalni činitelj, ki je velike važnosti tudi pri gospodarskih vprašanjih, je ostal skoro izključen radi prezkega razumevanja. Obramba erarja, četudi potrebna, je često obstojala v zanikanju ali neodločnosti — brez ozira na dejstvo, da morejo biti s tem zadeti viri napredka in procvita, kar je poznejše na škodo tudi erarja samega. Često se je zdelo — pravi Mosconi — da prevladuje neko nezaupanje, kakor da so vse zahteve Trsta le zahteve požrešnosti zasebnih interesov, dočim so bile — vsaj po velikem delu — v skladu z javnimi interesi. Glede Trsta in pokrajine se je ustvarila skoraj neka legenda, kakor da sta napram državnemu zakladu slična Dantejevemu nestvoru, ki je «po obedu bolj lačen, nego poprej». Nič ni bolj krivičnega, nego to! — naglaša senator Mosconi. Trst ni bil velik berač. Zaveda se vse svoje gospodarske pomembnosti. Zaveda se, da bi mogel biti izdatno sredstvo procvita in bogastva za domovino. Zahteval je le, kar mu je potrebno za izdatno udejstvovanje. Je pa pripravljen tudi — kadar je to neogibno potrebno — podrejati svoje posebne interese vrhnemu interesu dežele. Na koncu tega poglavja naglaša senator Mosconi, da živo čuti s Trstom in da hoče tudi v Rimu zastopati njegove interese z vnemo in prepričanjem.

Žal, da nimamo še pred seboj vse knjige senatorja Mosconija, da bi videli, če kaj in kako govori o narodnostnih razmerah v naši Julijski Krajini, kako je njegovo stališče napram drugorodnemu prebivalstvu. Pa tudi že k tema dvema poglavjema bo treba napisati nekoliko pripomb s stališča naše narodne manjšine v državi.

Zbornica brez poslancev

RIM, 4. V poslanski zbornici se je nadaljevala razprava o proračunu ministrstva za javna dela. Govorili so: on. Lanzillo, Casalini Vincenzo in Boido. Med razpravo se je vršilo tajno glasovanje o proračunu ministrstva za kolonije. **Ko je hotel predsednik naznaniti izid glasovanja, je ugotovil, da ni prisotno legalno število poslancev, da bi zbornica lahko sklepala.** Seja je končala ob 20.30.

Seja senata

Nadaljevanje razprave o notranji politiki

RIM, 4. Predsednik sen. Tommaso Tittoni je otvoril sejo ob 15. uri. Po odobritvi zapisnika javi predsednik, da je sen. Podestà podal ostavko kot kvestor iz zdravstvenih ozirov. V pondeljek bo senat izvolil novega kvestorja.

Finančni minister De Stefani odgovori na vprašanje senatorja Romanin Jacur glede izplačevanja vojnih pokojnin vdovam in sirotam, da je danes le 10.000 prošenj še nerešenih. Vlada bo vse storila, da se tudi te prošnje čimprej rešijo.

Nato se nadaljuje razprava o notranji politiki sedanje vlade. Sen. Tanari izjavi, da bo glasoval za vlado. Sen. Giardino zahteva, da se vprašanje državne milice čimprej reši in sicer tako, da se milica podredi vojnemu ministru in da sprejme vojaško disciplino. Častniki bi se morali rekrutirati le iz bivših častnikov redne vojske. Senat mora računati z javnim mnenjem pri glasovanju o notranji politiki. Narod se je danes več ali manj oddaljil od fašizma. Senat mora slišati glas naroda. Vlada mora brezpogojno vzpostaviti zakon, kateremu se morajo podvreči vsi državljani brez razlike.

Sen. Giardino je še izvajal: Vojska se ni in se ne bo bavila s politiko; tako mora storiti tudi milica. Kajti kdor nosi orožje domovine, se ne sme baviti s politiko. Končal je s trditvijo, da je edino Mussolini v stanu rešiti državo pred boljševizmom. (Ropotanje, medklici, pripombe).

Sen. Pais mora izjaviti, da je bil spočetka navdušen za fašizem, a dogodki so pokazali, da se je varal. Danes sta stranka in vlada eno in isto, vodja stranke je tudi vodja prostovoljne milice. On. Mussolini ni več v stanu držati novih obljub — kljub svojim bojevitim lastnostim in kljub temu, da zna pridobiti zase vse, ki se mu približajo. (Mussolini: «Ne vas!» Vse se smeje).

Seja je končala ob 18.30; prihodnja seja jutri ob 15. uri.

Otvoritev italijansko-nemških trgovinskih pogajanj

RIM, 4. Danes se je v navzočnosti on. Mussolinija in nemškega poslanika barona von Neurath-a vršila v palači Chigi otvoritvena seja konference za trgovinska pogajanja med Italijo in Nemčijo. Obe delegaciji sta bili polnostnoštevilno navzočni. On. Mussolini je imel govor, v katerem je poudarjal veliko važnost konference z ozirom na odnošaje med Italijo in Nemčijo. Trgovina med obema državama se je že dvignila, ker si obe vladi prizadevati, da jo olajšati. Mussolini želi konferenci najboljši uspeh. Odgovoril mu je baron von Neurath. Prava pogajanja se pričnejo že jutri.

Usoda sodnikov pod diktaturami

MADRID, 4. Višje vojno sodišče je revidiralo razsodbo glede upornikov. Obsodilo je 3 upornike na smrt in enega oprostilo. Vsi sodniki vojnega sveta v Pamaloni, ki so v prvi instanci oprostili obtožence, so bili aretirani.

Predavec proti Davidoviću

Radićeva stranka se ni odpovedala federalizmu — Predavec zanika izjave Ljube Davidovića

BEOGRAD, 4. Današnja «Politika» objavlja zanimivo izjavo podpredsednika HRSS Ivana Predavca, ki odločno zavrača vse trditve voditelja širšega opozicijonalnega bloka Ljube Davidovića. Dobro zavrača zlasti njegove trditve, da je HRSS resnično priznala monarhijo ter narodno in državno edinstvo. Take trditve je podal Ljuba Davidović na več sestankih. Ivan Predavec danes v «Politiki» izjavlja:

Z ozirom na govor Ljube Davidovića v Subotici dne 29. novembra, v katerem je ponovil svoje trditve od dne 9. novembra t. l., da je HRSS priznala monarhijo in državno edinstvo, in dalje, da ima on (Ljuba Davidović) v rokah akt, ki je podpisan od obeh podpredsednikov HRSS, s katerim se odrekata v imenu stranke federalizmu in s tem, da je njemu padlo z grudi največje breme, mi je dolžnost izjaviti, da so te trditve neresnične. Podpredsednika HRSS — jaz in dr. Maček — nisva nikdar podpisala niti napisala takega akta, v katerem bi se odrekla načelnim točkam programa HRSS. Midva sva g. Davidoviću podpisala izjavo, ki bi jo imel objaviti v tisku in s katero sva ga na njegovo osebno željo pooblastila, da jo odnese na dvor. Ta izjava vsebuje dve točki.

1. Mi Hrvatje, zlasti HRSS smatramo današnje mednarodne meje za povoljne zato, ker je v njih ujedinjen gotovo ves hrvatski narod. Razun tega smo mi v skupnosti z narodom srbskim in narodom slovenskim.

2. Sedaj je treba, da se hrvatskemu in slovenskemu narodu prizna njegova suverenost in popolna enakopravnost z narodom srbskim, ker dobiva ta skupnost z mednarodnimi mejami svojo notranjo popolno vsebino.

Ivan Predavec naglaša dalje v svoji izjavi, da HRSS vztraja pri svojem programu. Čuditi se je treba Ljubi Davidoviću, če misli, da se HRSS odreče federalizmu. Mi smo Hrvatje republikanci in to ostanemo!

Ta izjava je vzbudila v političnih krogih živahne komentarje ter ji pripisujejo poseben značaj. Nekateri listi trde, da bo ravno ta izjava še bolj onemogočila uspešno agitacijo Ljube Davidovića v volilni borbi, ker je bil od lastnih zaveznikov radičevcev tako odločno zavrnjen v svojih trditvah.

Živahno „gibanje" akademske mladine v Ljubljani in Zagrebu

Spopad med ljudovci in naprednimi akademiki v Ljubljani — Zanimiv dogodek v Zagrebu

LJUBLJANA, 4. Kakor znano, so dospeli v Ljubljano separatistični emisarji iz Zagreba, da pridobijo tudi ljubljansko akademsko omladino za simpatijski štrajk, povodom upokojitve nekaterih zagrebških univerzitetnih profesorjev. Pristaši SLS in nekateri takozvani levičarji so takoj v sredo popoldne sklicali na univerzi protestni shod, na katerem naj bi se bila sklenila stavka.

Zborovanje, ki so se ga v večjem številu udeležili tudi napredni akademiki, je otvoril filozof Aleš Stanovnik, ki je razpravljal o postopanju prosvetnega ministra Pribičevića. Govornik je izvajal približno tako-le: «Vsem nam je še v spominu, kako je bivši režim na vse mogoče načine deloval proti naši slovenski univerzi, katero je s postavkami v državnem proračunu znatno zapostavil. Protestirali smo že tedaj, a danes se znova krši avtonomija naših univerz. Preko ustave, preko obstoječih državnih zakonov, brez vsake predhodne preiskave je prosvetni minister upokojil večje število zagrebških univerzitetnih profesorjev. Govornik smatra, da se nahajajo gg. Polić in tovariši pod zaščito člena 16. ustave, ki pravi, da sta znanost in umetnost svobodni in da uživata zaščito države! Povrh pa da določa univerzitetni štatut, da stavi predlog glede upokojitve senat in da izvrši ta predlog prosvetni minister «le kot eksekutor»! V imenu napredne akademske omladine je nato jurist Odon Planinšek prečital nastopno izjavo:

«Podpisana akademska omladinska društva smatrajo za svojo akademsko dolžnost, da čuvajo ob vsaki priliki z vsemi zakonitimi sredstvi avtonomne pravice univerze, v kolikor se iste izvajajo v skladu z obstoječimi državnimi zakoni. V zadevi upokojitve nekaterih profesorjev na zagrebški univerzi, ki se je izvršilo na podlagi čl. 4, zadnji odstavek zakona o državnih uradnikih, ne vidimo kršenja avtonomije zagrebške univerze.

Z ozirom na to ugotovitev izjavljajo podpisana društva, da se ne priključujejo nikaki protestni akciji enega dela zagrebških, še manj pa enega dela ljubljanskih akademikov.» — J. N. A. D. «Jadran» — «Slovenski Jug» — J. A. D. «Triglav» — «Klub jugoslovenskih naprednih akademikov iz Italije» — «Akademska Orjuna».

Razpust zborovanja

Izjava napredne omladine je dala dijakom SLS in komunistom povod, da so dvignili strašen krik in vik. Ko so pa iz njihovih vrst padli klici: «Živela republika!», so v dvorani navzoči člani akademske Orjune v odgovor zapeli svojo himno. Prišlo je prerivanje, ki je postalo vedno srditejše. Padale so težke pesti in dvorana je grozila, da se spremeni v bojišče, da ni v tem trenutku vstopil vseučiliški tajnik dr. Šmalc, ki je v imenu rektorja proglasil zborovanje za razpuščeno.

Voditelj dijakov SLS je nato pozval svoje pristaše, da naj mu sledijo v «Dijaški dom» na Miklošičevi cesti, kjer da se bo zborovanje nadaljevalo. Dijaštvo je nato precej mirno zapustilo dvorano ter se podalo pred univerzo. Tam je napredna omladina zapela «Bože pravde» ter se pričela razhajati. Pristaši SLS pa so naenkrat, pomikajoč se proti Wolfovi ulici, pričeli na to patrijotično manifestacijo reagirati z izzivalnimi klici. Začuli so se kriki: «Dol s Srbijo! Živela republika!» To je izzvalo v vrstah napredne mladine burjo ogorčenja. Razvil se je konflikt in večja četa nacijonalnih akademikov je krenila za ljudovci. Ti so nadaljevali svoje vzklike, na katere so končno nacijonalisti reagirali s pestmi. Ljudovci so nato v naglem koraku odšli proti «Dijaškemu domu», kjer so imeli zborovanje.

Prizor v Wolfovi ulici je naravno privabil mnogo radovednega občinstva, ki je nekaj časa z začudenjem, potem pa z veselimi, ironičnimi opazkami opazovalo razburjene akademike. Hudega se v ostalem ni zgodilo ničesar.

Zborovanje napredne omladine

Zvečer se je vršilo v društvenih prostorih «Jadrana» plenarno zborovanje članov naprednih akademskih društev. Na tem zborovanju se je soglasno z velikim odobravanjem sklenilo, da se stavko dijaštva na vsak način prepreči.

ZAGREB, 4. Včeraj je prišlo do novih izgredov na tukajšnji univerzi. Čeprav je akademski senat včeraj sklenil, da se morajo danes nadaljevati predavanja in vsak poizkus oviranja predavanj odločno preprečiti, so separatistični dijaki, ojačeni z neakademičnimi razgrajači vdrli danes že na vse zgodaj v poslopje univerze in zaprli vrata od znotraj. Ostali dijaki, zbrani pred univerzo, so viharno protestirali proti temu nasilju. Rektorat in dekani so se takoj sestali na posvetovanje in sklenili, da se mora sklep akademskega senata takoj izvesti in nadaljevati predavanja. Vendar pa radi nezadostne energije prorektorja Zimmermanna ni prišlo do tega. Prorektor se je namreč pričel s stavkujočimi dijaki pogajati, da bi odprli vrata, toda oni so ga zavrnili z izjavo, da se mora na njihovo zahtevo stavkati.

Tehniki so na včerajšnji seji sklenili, da se ne pridružijo niti stavki niti pismenemu protestu. Skupina Hanaovcev je zato danes dejanski napadla na tehniki več dijakov, ki so prisostvovali predavanjem.

Zanimiv dogodek se je zgodil včeraj dopoldne. Predno je prorektor odredil, da se vseučilišče zapre, je v eni dvorani predaval dr. Ilešić, v drugi dr. Skok. Nenadoma so vdrli v predavalnico dr. Skoka z gorjačami oboroženi Hanaovci in zahtevali od dr. Skoka, da prekine predavanje. Profesor se nasilju seveda ni pokoril. Stopil je mirno k najbližjemu Hanaovcu, ki je imel v roki gorjačo in mu rekel: «Junače, Vi imate gorjačo, jaz ne. Ne zahtevam ničesar drugega od Vas, kakor, ako ste junak, da mi poveste svoje ime!» Seveda se je «junak» potem takoj umaknil in mirno pogoltnil tudi žaljivko «kukavica», ki mu jo je zabrusil v obraz profesor. Za njim so izginili takoj tudi ostali akademiki, profesor pa je med viharnim ploskanjem nadaljeval predavanje."

Spopad med akademiki-komunisti in policijo v Beogradu

2 orožnika težko ranjena

BEOGRAD, 4. (A.) Danes ob 10. uri so akademiki komunističnega prepričanja sklicali na tukajšnjem vseučilišču sestanek, da protestirajo proti upokojitvi dveh profesorjev na vseučilišču v Zagrebu. Na sestanku so vzklikali sovjetski Rusiji ter vpili: «Dol z Londonom in Parizom!»

Po sestanku so hoteli na vsak način izročiti resolucijo rektorju. Tedaj so naleteli na odpor policije; izstrelili so proti varnim organom več strelov. Ranjenih je bilo pet orožnikov, med njimi dva težko. Nastalo je hudo streljanje. Akademiki so imeli kakih 10 ranjenih.

Dosedanji podatki preiskave kažejo, da gre za izzivanje.

Odnošaji med Jugoslavijo in Rusijo postajajo čim hladnejši

BEOGRAD, 4. Vladni organ «Samouprava» objavlja z ozirom na aktualnost razkritij o boljševiški propagandi v Jugoslaviji dva zanimiva članka pod naslovom «Boljševiška rovarenja», «Mi in sovjeti». Članek je pomemben, ker analizira dosiej vladajoče razmerje med Jugoslavijo in sovjetsko Rusijo. «Samouprava» konstatira, kako so gotovo dobo vladali korektni odnošaji med boljševiško vlado in Jugoslavijo. Zadnji čas se je pojavilo neprijateljsko razpoloženje sovjetov proti kraljevini. Vlada je skušala s taktnim postopanjem varovati načelo nevmešavanja v notranje ruske razmere. Nedvomno je dalje, da jugosl. vlada ne sme in ne more držati križem rok napram vmešavanju sovjetov v jugoslovenske notranje prilike. Članek končno ugotavlja, kako skuša boljševiški režim v Jugoslaviji, ki je vedno veljala za trdnjavo reda in miru, s pomočjo Stjepana Radića povzročiti razkroj v državi. S to akcijo odpadejo s strani Jugoslavije vsi mednarodni obziri, ki se jih je vlada strogo držala proti sovjetski.

Prepoved naših predstav umaknjena!

Včeraj je tukajšnja prefektura obvestila našega poslanca dr.a Wilfana, da je odredba o prepovedi prireditev v slovenskem in hrvatskem jeziku preklicana. Ostane še nadalje v veljavi cenzura besedil.

Tako se glasi obvestilo, ki ga je dobil naš poslanec. Ta preklic nas ne preseneča, ker smo bili prepričani, da se taka odredba ne more vzdržati. S tem večjo pravico vprašamo: ali je tega treba bilo?!

Ob tej priliki pa moramo opozoriti pristojna oblastva, da ni dovolj, da se naredba formalno prekliče, temveč je za pomirjenje naše javnosti absolutno potrebno, da preneha vse oviranje delovanja naših društev pod katerokoli pretvezo. S tem ne nastopamo proti pametnemu nadzorovanju delovanja društev od strani oblastev. Pač pa moramo jasno povedati, da bi bila za naša društva naravnost neznosna šikana, ako bi se za namene cenzure zahtevali prevodi raznih dramatičnih del, ki se uprizarjajo na naših odrih. V ta namen morajo oblasti, ki upravljajo našo deželo, imeti na razpolago ljudi, sposobne za cenzuriranje slovanskih del. Posebno je tudi potrebno, da se ta posel vrši hitro, da bodo društva pravočasno obveščena o eventualnih ukrepih cenzure.

Preklica prepovedi ne smatramo mi morda za kako politično zmago. Nam ni do takih lavorik; pač pa nam je v zadoščenje, da se je vsaj za hip na merodajnih mestih uveljavilo pravo spoznanje. O zmagi bomo mogli govoriti še le tedaj, ko bodo taki ukrepi sploh nemožni. Dolžnost naša pa je, da se v imenu naših društev zahvalimo poslancu Wilfanu za njegovo energično posredovanje toliko v Trstu, kolikor v Rimu.

Sadoul aretiran

Možnost diplomatskega spora med Rusijo in Francijo

PARIZ, 4. V Pariz je pred kratkim prispel g. Sadoul kot uradnik ruskega poslaništva v Parizu. Kakor znano, je bil stotnik Sadoul francoski državljan in kot tak obsojen, ker je svoječasno vršil službo v boljševiški armadi. V političnih in pravnih krogih je po prihodu Sadoula v Pariz nastala razprava, ali more pariška policija aretirati Sadoula in ga vtakniti v ječo.

«Petit Parisien» poroča, da je Sadoul izjavil svojemu odvetniku, da ga francoska policija ne more aretirati, ker je on danes ruski državljan in poleg tega član ruskega poslaništva v Parizu. Kot tak mora uživati popolno imuniteto. Tudi notranji minister je baje izjavil, da se strinja s tem naziranjem.

Sadoul se nahaja v palači ruskega poslaništva in je verjetno, kljub vsem izjavam, da ga policija aretira kakor hitro stopi na prosto. Zadeva Sadoula je toliko bolj zanimiva, ker pričakujejo danes prihod ruskega poslanika Krasina.

PARIZ, 4. **Sadoul je bil aretiran.** (Stefani).

V večernih izdajah opozarja pariški tisk na propagando, ki jo nameravajo razviti boljševiki v Parizu potom svojih emisarjev. Značilno je, da se je Sadoul povrnil istočasno kakor je prispel v Pariz Krasin. To smatrajo listi za dokaz, da dela Moskva vse po gotovem programu. Verjetno je, da bo Krasin zastavil vse sile, da doseže oprostitev Sadoula, ki ga je zbornica amnestirala.

Krasin prispel v Pariz

PARIZ, 4. Danes ob 11. uri je prispel novi ruski poslanik Krasin. Na postaji so ga pozdravili člani francoske vlade, zastopnik sovjetske republike v Parizu in mnogo francoskih komunistov.

V Egiptu vlada mir

Geofrey Archer novi guverner v Sudanu

LONDON, 4. V Egiptu je dijaška stavka ponehala. Skoro v vseh šolah se pouk vrši redno. Mir se je vrnil v deželo. Dopisnik lista «Daily Mail» poroča iz Kaira, da v egiptovskih političnih krogih zagotavljajo, da bo egiptovski kralj podpisal ukaz, s katerim se imenu Sir Geofrey Archer, guverner Ugamde, za generalnega guvernerja Sudana na mesto Sira Lee Stacko.

Zrakoplovna konferenca za vzpostavitev novih zračnih črt

KOPENHAGEN, 4. Mednarodna konferenca za zrakoplostvo, ki se je končala, je odobrila predlog, da se pozovejo vse prizadete vlade, naj vzpostavijo prihodnje poletje vse zračne prometne zveze, ki so bile določene v preteklem poletju. Dalje je bil predložen načrt za izvršitev zračnih črte Klergie - Malmoe - Kopenhagen, Hamburg - Rotterdam in Pariz - Bruselj. Čim bodo zrakoplovne družbe gotove s svojimi pripravami, bo sklicana nova posebna konferenca v Kopenhagenu, ki ima namen organizirati zračni poštni promet.

DNEVNE VESTI

Uporniki so zmagali!

Celo bivši naučni minister Gentile, grešni oče proslule šolske «reforme», tega vnebovpijočega primera krivičnosti državne uprave napram lastnim državljanom, ni mogel drugače, nego da je našemu jeziku v ljudski šoli dovolil skromno merico pouka v takoimenovanih dodatnih urah. A še ta skromna merica, v resnici žalj iva radi nje krivične skromnosti, je bila gotovim podrejenim učiteljem po deželi — preveč. Naše ljudstvo je hotelo izkoristiti vsaj to drobtinico za pouk svoje dece v materinem jeziku. Prihajalo je, da vpiše deco v dodatne ure, da stvori, kar mu je dovolil zakon!! Tisti učitelji pa so surovo odganjali naše stariše in so jim celo grozili, če bi hoteli vztrajati pri svoji zahtevi. Z žalostjo in obupom v srcu so se naši ljudje vračali na svoje domove. S prazno zavestjo, da za nje ne velja niti zakon. Videlo je, kako je podrejenim organom dovoljeno, da mu drzno krojijo usodo po svoji volji.

Oni učitelji so se uprli zakonu, ne da bi se jim bil skrivil le en sam las radi take prestopne upornosti. To dejstvo pa ni porazno samo za naše ljudstvo, marveč tudi za avtoriteto državne uprave in s tem za ugled države same pred lastnimi državljani in svetom!

Prišlo pa je še hujše, česar ne bi bili pričakovali niti v sanjah kljub vsemu, kar smo že doživeli hudega v teh časih. **Uporniki so** zmagali! Višje oblasti, poklicane čuvarice zakona, ki naj bi bile njega zveste in vestne izvrševalke, so odobrile upor podrejenih organov proti zakonu!! Z grozo se vprašujemo: ali je še v kaki drugi državi v civiliziranem svetu možno kaj takega, da državna uprava izpodkopuje glavni temelj države — zakonitost, spoštovanje in veljavo zakonov?! Nič nam ni znano, da bi se bile določbe Gentilejeve šolske reforme spremenile edinim dopustnim potom — potom zakona! Tu pa spreminjajo te določbe s samovoljnostjo ne vemo katere šolske instance!! Opravičeno se vprašujemo: ali je taka uprava sploh še — resna?!

To dejstvo je tem žalostnejše in sramotnejše, ko čitamo dan na dan, kako načelnik vlade v vseh svojih izjavah slovesno razglaša svetost zakona, ki da ga morajo spoštovati vsi brez izjeme, kako da se ne sme nikdo postavljati nad zakon, ali izven njega, kako da ga ne sme nikdo kršiti nekažnjeno. Tu pa smo doživeli kričeč primer, da organi državne uprave ne spoštujejo zakona, da kratijo državljanom, kar jim zagotavlja zakon! Brezpravno je naše ljudstvo kljub zakonom!

Umestno besedo piše «Istarska Riječ» spričo prepovedi naših predstav: Po vseh težkih udarcih in krvavih ranah, od katerih krvavi naše telo, ne bi niti najpokvarjenejša fantazija kakega Evropejca mogla izmisliti kaj novega. Tisti, ki izdajajo take naredbe, ne pozabljajo samo, da so Evropejci, ampak tudi, da živijo v Evropi. Vsakemu od nas je že prirojeno, da spoštuje najprimitivnejše pravice vsakega človeka in vsakega organizma — pravice, ki so nerazdružljive od njegovega fizičnega obstanka.

Huda sodba, ali zaslužena v tem večji meri sedaj, spričo dejstva, da je z naredbo o dodatnih urah kršenje zakona povzdignjeno v dovoljeno sredstvo državne uprave.

(Na drugem mestu javljamo — kar smo zvedeli v zadnjem hipu — da je prepoved dramatskih prireditev v našem jeziku preklicana. Op. ur.).

Vprašanje delitve skupnih zemljišč

Začelo se je nekam čudno razburjenje med občinami z zemljišči, na katerih imajo nekateri občani že od pamtiveka nemoten užitek. In to po nepotrebnem. Z odlokom od 22. maja 1924, št. 751. se pravni položaj občinskih zemljišč in pravic do njihovega uživanja in oskrbovanja ni prav nič izpremenil. Odlok jasno poudarja v členu 31., da ostanejo za bivšo goriško deželo v veljavi dosedanji zakoni, le mesto **prejšnjega krajevnega komisarja za agrarne operacije** pride **kr. komisar za likvidacijo običajnega prava,** ki mora pa vršiti svojo nalogo v smislu starih zakonov. To je jasno in točno povedano v odloku. Ta novi komisar pa še ni imenovan, vsled česar tudi ni upravičen strah da bi se v odloku določeni **dvoletni** rok zamudil.

Neprimerno je tudi, da o tem predmetu razburjajo ustno in pismeno ljudstvo osebe, ki ne poznajo razvoja tega vprašanja, brez katerega poznanja pa je nemogoče dati pravilen nasvet našim ljudem. Na Goriškem (in na Kranjskem in tudi na Koroškem) se je izvršila delitev cele vrste takih skupnih zemljišč v predvojni dobi, vedno pa po medsebojnem dogovoru **upravičenih** deležnikov do skupnega zemljišča. In ta zasebno sklenjen dogovor so oblasti vedno potrdile s posebnim deželnim zakonom, ako ni kakšen trmoglavež iz upornosti nasprotoval delitvi. In tako bodo morale oblasti postopati tudi v bodoče. Merodajna za razdelitev je bila vedno stara in **neizpodbitna navada** pri uživanju teh zemljišč.

Za naš „Pravni Vestnik"

V krogu tržaških slovenskih pravnikov smo že od začetka spoznali velike naloge, ki jih je nam slovanskim pravnikom v tej deželi naložila premememba državno-pravnega položaja. Ponašam se s tem, da sem prvi opozoril na potrebo lista za pravoslovje in pravosodje, ki naj bi se imenoval «Pravni Vestnik». List je začel izhajati l. 1921. in se bliža sedaj koncu četrtega letnika. Ne samo radi njegove važnosti, nego tudi radi omenjenega osebnega razloga zasledujem njegovo izhajanje z največjim zanimanjem, z upom in strahom. Žalostijo me poročila, da mnogi vračajo list, češ, da ga ne potrebujejo, da jim ne prinaša nič zajemljivega in za njihove potrebe porabnega itd. Na tem primeru se pokazuje posebno očitno velika pomanjkljivost našega ljudskega čustvovanja in mišljenja. Za druge narode je značilno, da je v njih budna in krepka pravna zavest kot resnična moralna sila, ki prešinja vse zasebno in javno življenje, ki posamezniku določa tudi tisti minimalni, ne dalje prekoračljivi krog pravic, v katerem se čuti varnega kot enak med enakimi, kot državljan med državljani. — Kakor da bi zares še ne zasluževali tistih temeljnih državljanskih pravic, ki jih zagotavlja ustava tudi najbolj zaostale evropske države, pokazujemo vsako toliko ne samo, da ne poznamo pozitivnega prava, nego tudi da nam manjka krepka in odporna pravna zavest, ki bi nas vodila in vzdrževala kakor zdrav samoobrambeni nagon tudi brez poznavanja zakona. Ali morete misliti bolj žalostnega primera, kakor tega, da se v sejo odbora kakšnega našega društva vsili kak karabinijer in da možje odborniki ne zmorejo toliko zavesti svoje hišne pravice, da bi vrgli vsiljenca ven, namesto, da bi mu še na njegovo drzno vprašanje razložili predmet svojega posvetovanja, navedli imena prisotnih in njihove naslove. Prav takšnemu ljudstvu, kakoršno je naše, bi bilo treba «Pravnega Vestnika» ne samo na pisalno mizo odvetnikov, sodnikov, uradnikov, župnikov, županov, nego prav v vsako hišo. Če se odgovori, da pa bi tak «Pravni Vestnik» moral tudi imeti vsebino, ki bi bila skratka bolj pristopna razumevanju širših krogov, ki bi bila skratka bolj poljubna in bolj praktična, moram priznati, da sedanji «Pravni Vestnik» ni vedno na višini te zahteve, a tudi povdariti da žal v naših skromnih in težkih razmerah ne more vedno takšen biti. Vendar je objavil že mnogo koristnega in potrebnega. S posebnim veseljem pozdravljam v zadnji številki članek g. dr. Mateja Pretnerja o vprašanju, ki je velikega pomena za gospodarstvo našega prebivalstva, o vprašanju namreč, v kateri valuti in po kakšnem ključu se bodo morali plačevati dolgovi, ki so pred 10. 4, 1919. nastali med osebami na jugoslovenskem in na novem italijanskem ozemlju. Ugledni in izkušeni pravnik naglaša v uvodu, da je značilno za naše razmere, da se z omenjenim vprašanjem nihče ne bavi v naši javnosti. Prav ima. Ne bom se tu pečal z vzroki tega neugodnega pojava. Pravim pa, če bi se tisti razni, ki vračajo «Pravni Vestnik», zavedali krvave potrebe strokovnega lista, v katerem naj bi naše ljudstvo našlo pravnega pouka, nasvetov za vsakdanja pravna vprašanja, navodil za prehod z dosedanje zakonodaje na novo zakonodajo, prevoda italijanskih zakonov itd., potem bi se vendar malo premislili, predno bi odrekli tako važnemu književnemu podjetju svojo podporo. Prej ali slej pride do raztegnitve vse italijanske zakonodaje. Nove določbe civilnega prava presnujejo v mnogočem vse naše zasebno pravno življenje. Kdo je v prvi vrsti poklican, da pomore ljudstvu pri tem tako težkem prehodu, če ne slovanski pravniki? Na kakšen način pa naj se ta pomoč najprimernejše udejstvi? Za to ne zadostujejo ne dnevniki, ne tedniki, nego je treba strokovnega lista, v katerem se lahko tudi izmenjavajo nasprotna mnenja in v katerem se obdela vsa tvarina sistematsko in pregledno. Zeto je treba apelirati na vse naše pravnike, odvetnike in sodnike, dalje pa tudi na vse druge, ki imajo toliko izobrazbe, da vsaj lahko opozorijo na važna pravna vprašanja, ki bi jih se sami ne upali rešiti, zlasti tudi na naše duhovnike, da naj pristopijo v krog sotrudnikov «Pravnega Vestnika», da bi ta neobhodno potrebni list toliko uspešnejše izpolnjeval svojo nalogo. Treba je nadalje apelirati na vse, ki jim je le mogoče, da žrtvujejo letnih 36 lir naročnine, da si naročijo list, da ga pridno in potrpežljivo prebirajo in da ga priporočajo tudi drugim, širec povsod zanimanje za poznavanje pozitivnega prava. Saj je tega poznavanja še veliko premalo vkljub prirojeni bistroumnosti našega ljudstva. Končno naj se pa tudi odzovejo pozivu upravništva «Pravnega Vestnika» zamudni naročniki. Sramota je, prejemati vse leto list, a na koncu ostati dolžan naročnino, ki je razmeroma vendar skromna. — Upravništvo «Pravnega Vestnika» je v Trstu, via Imbriani 14, II.

Dr. Josip Wilfan.

— **Pogreb slovenskega novinarja.** Včeraj popoldne se je vršil na Kontovelu pogreb Jožeta Pertota, bivšega urednika komunističnega «Dela». Pogreba se je udeležilo veliko število pokojnikovih somišljenikov. Bilo je tudi več slovenskih novinarjev, ki so spremili svojega tovariša k zadnjemu počitku. Ob grobu sta se poslovila od pokojnika v imenu svojih sodrugov g. Regent (v slovenskem jeziku) in g. Juraga (v italijanskem). Mati mu je zaklicala v grob: «Dragi Pepi, počivaj v miru!» Domača zemlja mu bodi lahka!

— **Promocija.** Te dni je bil promoviran na vseučilišču v Gradcu naš rojak g. Ukmar Leopold iz Gor. Branice za doktorja vsega zdravilstva. Čestitamo!

— **Sestanek državnih upokojencev.** V nedeljo, 7. t. m. ob 15. uri se bo vršil v dvorani Tartini v ul. Giosuè Carducci 24, I. nad. sestanek državnih upokojencev in upokojenk ter vdov državnih upokojencev. Na sestanku se bo razpravljalo: 1) o najnujnejših zahtevah državnih upokojencev; 2) o najprimernejših zakonitih sredstvih, s katerimi bi se doseglo priznanje teh zahtev s strani poklicanih činiteljev.

Vstop bo prost za vse državne upokojence brez izjeme, ki se izkažejo s pokojninsko knjižico. Upokojencem se priporoča, da se v lastnem interesu udeleže sestanka v velikem številu.

— **Društvo upokojenih železničarjev** v Trstu sklicuje za v nedeljo, 7. t. m. shod, na katerega vabi vse upokojene železničarje. Shod se bo vršil v ulici S. Michele 3 ob 3. popoldne.

Društvene vesti

— **Miklavžev večer v Barkovljah.** Športni klub «Val» v Barkovljah priredi jutri zvečer v dvorani «Adrija» (pri Fogotu) Miklavžev večer. Na sporedu so vijolinske in klavirske točke, ki jih izvajata g. Malič in Vrabec, šaljiva pošta in še drugo, ki ostane tajno do jutri. Prepričani smo, da bodo Barkovljani storili svojo dolžnost s tem, da prihitijo v obilnem številu.

— **Glasbeno-dramatični večer** priredi podružnica Šol. društva pri Sv. Jakobu v nedeljo, 14. t. m. ob 7. zvečer. Sodelujejo pevsko društvo «Ilirija» ter prav dobri glasbeniki in recatitorji.

— **Miklavžev večer** priredi šolsko društvo pri Sv. Ivanu v nedeljo, 7. t. m. Popoldne ob 3. uri za otroke v otroškem vrtcu; za odrasle pa zvečer ob 8. uri. Darovi se sprejemajo v otroškem vrtcu od 9. ure zjutraj do nastopa Miklavža proti mali odškodnini. Da ne bo preveč presenečenja pri občinstvu, se opozarja vnaprej, da je najbrže zadela Miklavža huda nesreča. Kakor se sliši, se je ujedel v ezik, vsled česar morda ne bo mogel imeti običajnega govora. Želimo mu vsi, da bi kaj kmalu ozdravel.

— **Tržaško pogrebno društvo pri Sv. Jakobu** bo imelo jutri zvečer v navadnih prostorih odborovo sejo. Kdor ima sedaj ob koncu leta še kaj pravnati, naj se gotovo prikaže jutri zvečer v «Jadranu».

— **Miklavž pri Sv. Jakobu.** V nedeljo pride k Sv. Jakobu Miklavž, in sicer popoldne za otroke in zvečer za odrasle. Program je zelo obširen, tako da bodo lahko vsi udeleženki zadovoljni. Vstopnina bo najnižja. Paketi za darove se bodo sprejemali v nedeljo dopoldne od 9—1 ure, in sicer popoldne in zvečer. Odškodnina za paket 1 lira, pri več paketih od ene družine popust.

— **Iz otroškega vrtca pri Sv. Jakobu** so poslali gojenci in gojenke na Miklavža prošnjo, naj prav gotovo pride v soboto popoldne ob 2. v vrtec, ker so vsi pridni in pričakujejo daril. Miklavž pa jim je odgovoril potom podružnice Šol. društva pri Sv. Jakobu, da ima sicer malo daril, da pa jim je poslal veliko gos, ter se bo potrudil, da nabere čim več darov. Kdor mu ima kaj dati, naj prinese danes in jutri zjutraj v otroški vrtec pri Sv. Jakobu. Zapiše pa naj natančno ime, ker je Miklavž star in kratkoviden.

— **Društvo «Zora».** Danes ob 14. training nogometašev. Ob 20. seja tehnične komisije. Ob 20.30 važen sestanek nogometašev v novih prostorih. Pogovoriti se imamo za nedeljsko tekmo. Vsi in točno! — Tajnik T. K.

— **Čitalnica pri Sv. Jakobu.** Vaje za obe komediji za Miklavžev večer se vršijo nocoj ob 8. Vsi točni!

Iz tržaškega življenja

Obešenec, ki je vstal od — smrti

Znano je, da nastopi smrt pri obešenju zelo naglo. Redkokdaj se posreči rešiti obešencu življenje da se pa posreči rešiti človeka, ki je skoro pol ure visel na vrvi, je pač nekaj nenavadnega. Tak nenavaden slučaj se je pripetil včeraj v našem mestu.

Mož, ki mu je na ta način izpodletelo potovanje na oni svet, je 27-letni težak Herman Stock, stanujoč v ulici Istituto št. 12. Stock je živel s svojo 26-letno soprogo Alojzijo do pred kratkim življenje priprostega delavca; z delom svojih rok je zaslužil toliko, kolikor sta on in žena potrebovala, da nista trpela pomanjkanja. Toda v zadnjem času se je mož nenadoma izpremenil. Začel je mrziti delo in sanjati o lepem, udobnem življenju, za katero pa ni imel sredstev. Posledice njegove delomržnje so se kmalu pokazale. Na vrata je potrkala beda, ki je zasejala med mlada zakonca neslogo. Stokova je pogostoma nevoljno očitala možu njegovo nemarnost, a njeni očitki niso zaleglí nič. Umljivo je, da so ob takih razmerah nastali med zakoncema prepiri, ki so bili včasih zelo ostri. Včeraj predpoldne je prišlo med njima zopet do hudega prepira, ki mu je žena napravila konec s tem, da je šla z doma; podala se je na trg, dočim je Stock ostal v postelji. Med tem časom je Stock sklenil, da si vzame življenje in sklep tudi takoj izvršil. Vstal je s postelje ter se obesil na kavelj pri podstrešnem oknu. Pri tem pa je, menda nehote, zdrobil šipo. Ropot in žvenket steklenih drobcev je čula neka soseda, ki je prišla v Stockovo stanovanje pogledat, kaj se je zgodilo. Ko je ugledala moža v strašnem položaju, je začela prestrašena klicati na pomoč. Prihiteli so ljudje, toda nikdo ni imel prisotnosti duha, da bi prerezal vrv ter s tem rešil obešenca iz mučnega položaja. K sreči je enemu izmed navzočnih vsaj prišlo na misel, da je obvestil o dogodku rešilno postajo. Kmalu potem je prispel na lice mesta zdravnik z dvema postrežnikoma, ki sta prerezala vrv ter položila Stocka na tla. Nesrečni mož je bil nezavesten in ni kazal nikakega znaka življenja; zdelo se je, da je mrtev. Toda zdravnik je menil, da je v truplu še iskrica življenja. Zato je poskusil vsa [illegible] sredstva, ki so se mu zdela potrebna, da bi rešil nesrečnežu življenje. Skoro tri četrt ure se je s pomočjo strežnikov trudil z umetnim dihanjem, dokler ni končno zapazil, da je začelo srce zopet biti. Po preteku druge četrt ure je začel obešenec slišno dihati. Zdravnik mu je vbrizgnil pod kožo kofeina, nato ga je dal prepeljati v mestno bolnišnico. Tam je Stock po nadaljni pomoči okoli 15. ure končno zopet prišel k zavesti. Ostal je v bolnišnici in ako ne nastopijo kake komplikacije, bo v par dneh popolnoma okreval. — Mož bo pač lahko rekel, da je vstal od smrti, in najbrž ga bo po tem dogodku minila volja, da bi se še kdaj na tak način norčeval s smrtjo.

— **Aretacija sleparja.** Na podlagi tiralice, izdane od tukajšnjega varnostnega oblastva, je bil aretiran neki Hektor Posar, stanujoč v ul. Gelsi št. 4, ker je obdolžen sleparije. Posar je prejel od trgovca Gianstone Cassutti večjo množino — okrog 10 stotov — paradižne konzerve v vrednosti 6000 lir. Blago je prodal, a ni plačal Cassuttiju niti stotinke. Poleg tega je Posar vnovčil dve bančni nakaznici, eno za 9000, drugo za 6000 lir ter si neupravičeno pridržal ves denar.

Podjetni ptiček je bil odveden v zapor v ul. Coroneo.

— **Vlomilske škarje je hranil doma.** Policijski agenti so predvčerajšnjim pri preiskavi v stanovanju 27-letnega Angela Covacich našli 4 škarje za rezanje jeklenih plošč pri blagajnah. Ker ni znal Covacich pojasnit (kar je bilo seveda težko), zakaj je hranil to vlomilsko orodje, je bil odveden v zapor.

POROTNO SODIŠČE

Obravnava proti težaku, ki je umoril svojega tovariša.

Včeraj je bilo otvorjeno zadnje letošnje porotno zasedanje. Na zatožni klopi sedi težak Ivan Craglietto iz Trsta, ki je obdolžen premišljenega umora, izvršenega nad premogarjem Josipom Ussai.

Krvavi dogodek, ki je pritiral Craglietta pred porotnike, se je odigral 17. januarja preteklega leta v bližini pomola Sanità. Onega dne zjutraj se je Craglietto nahajal v neki ljudski kuhinji v ul. N. Macchiavelli, kjer sta obedovala premogarja Ivan Gherghich in sedaj pokojni Josip Ussai. Pri plačilu sta se Ussai in Gherghich sporekla z lastnico ljudske kuhinje, Elviro Morpurgo; zahtevala sta namreč, naj jima ostanek ob 5 lir, ki sta jih baje plačala njenemu soprogu, ki se je medtem odstranil, dočim je Morpurgova trdila, da sta mu izročila le 3 lire. V prerekanje se je vmešal tudi Craglietto, ki se je zavzel za Morpurgovo. Radi njegovega posredovanja mu je eden izmed premogarjev ponudil kot v zasmeh 1 liro, obenem mu je očital, da je ovaduh. Prerekanje med premogarjema se je nadaljevalo tudi na ulici ter naposled končalo s pretepom. Nato so se pretepači razšli. Pozneje pa so se zopet srečali pred pomolom Sanità in tedaj je Craglietto zabodel Ussaia z nožem, ki ga je kako uro prej kupil pri nekem brusaču v ulici C. Battisti. Ussai je podlegel nevarni rani tekom prevoza v bolnišnico.

Po prečitanju obtožnice in zapisnikov, ki se tičejo krvavega dogodka, je predsednik cav. Avgust Emiliani - Pescetelli klical po imenu priče, od katerih manjkati dve: Ivan Gherghich, tovariš umorjenega in Josip Pressel. Prvi je med tem časom izginil, drugi pa se mudi na potovanju, ukrcan na nekem parniku.

Zaslišanje obtoženca.

Craglietto je močan, nekoliko debeluhast mož, precej prikupne zunanjosti. Na prvi pogled bi se ne zdelo, da je bil zmožen krvavega dejanja. Pri zaslišanju se je vedel mirno in ni kazal nikake zadrege. Njegove izjave glede prepira v ljudski kuhinji Morpurgove se strinjajo v glavnem s tem, kar smo prej navedli. Pravi, da se je zavzel za Morpurgovo, ker je bil prepričan, da je imela ona prav; zdelo se mu je namreč, da sta Ussai in Gherghich plačala 3 lire in ne 5 lir, kakor sta trdila. Sicer pa da se je vmešal v prerekanje le z namenom, da bi pomiril prepirajoče. Ussai in Gherghich pa sta ga opsovala ter pri pretepu, ki je sledil prepiru, naklestila. Grozila sta mu tudi, da ga spravita ob kožo, kakor hitro ga zopet srečata. On da se je ustrašil groženj, zato si je preskrbel nož, da bi se mogel braniti v slučaju potrebe. «Ko sem se nahajal na morskem nabrežju — je nadaljeval obtoženec — sta me premogarja iznenada napadla; oba sta bila oborožena z nožmi. Jaz sem se branil. Če bi se ne bil, bi se danes nahajala premogarja na mojem mestu, jaz pa na pokopališču.»

Predsednik pa je pokazal porotnikom usodno orožje: velik koničast žepni nož, nov, z nepregibljivo klino. Nato je predsednik opozoril obtoženca, da se njegove sedanje izjave ne strinjajo s prvotnimi. Pri prvem zaslišanju je namreč trdil, da je bil samo eden izmed premogarjev oborožen in sicer Gherghich. Znano je tudi, da pri Ussaiu niso našli nikakega orožja. Ta zavrnitev ni spravila obtoženca iz ravnotežja; vztrajal je, da so njegove sedanje izjave resnične, da je prepričan, da sta bila premogarja oborožena pripomnil je, da je Ussai najbrž vrgel nož proč.

Razprava se nadaljuje danes.

Vesti z Goriškega

— **Komen. (Smrtna kosa).** Pretekli teden, in sicer v četrtek, 27. nov. t. l., smo spremili k večnemu počitku blagopokojno Kristino Švara, rojeno Bobič iz Rihemberka. V Komnu je živela skozi 22 let kot zvesta družica svojemu možu in vzorna mati svojih otrok. Kako je bila pokojnica splošno priljubljena, je pokazal žalni sprevod, katerega se je udeležilo več kot sto ljudi iz Komna in iz bližnjih vasi. Pa tudi ko je pokojnica ležala na mrtvaškem odru, so prihajali ljudje trumoma, da se poklonijo zemskim ostankom te vzorne žene in matere. Pogreba se je udeležil tudi komenski pevski zbor, ki je zapel na pokopališču ob splošnem ganotju prisotnih krasno žalostinko. Pokojnice ni več med nami, a njena slika ostane živo v spominu vsem, ki so poznali njene vrline.

— **Miklavžev večer.** Radi velikih zametov snega nam je Miklavž telefoniral, da nas obišče v Komnu v nedeljo ob 3. popoldne v Žigonovi dvorani. Letos prinese s seboj posebno mnogo daril, s katerimi bo obdaroval vse pridne — majhne in velike. Prebiti hoče z nami posebno večer in bi rad slišal tudi godbo in petje. Ustreženo mu bo z vsem in tudi šaljiva pošta ne bo manjkala.

Borzna poročila.

DEVIZE. Amsterdam od 920.— do 935.—; Belgija od 115.— do 117.—; Pariz od 126.75 do 127.25; London od 108.— do 108.20; New York od 23.— do 23.10; Španija od 314.— do 318.—; Švica od 444.— do 448.—; Atene od 41.— do 42.—; Berlin od 543.— do 556.—; Bukarest od 11.— do 1175.; Praga od 69.— do 70.—; Ogrska od 0.0305 do 0.0015; Dunaj od 0.0330 do 0.0330; Zagreb od 33.75 do 33.95.

VALUTE. Avstrijske krone od 0.0315 do 0.0325; dinarji od 33.65 do 33.90; dolarji od 22.95 do 23.05; novci po 20 frankov od 91.50 do 92.50; funt šterling od 107.90 do 108.10.

Poslano*)

OBVESTILO.

Opozarjam, da ne prevzamem nikake odgovornosti za obveze in dolgove, ki jih katerikoli sklene v mojem imenu.

ZORKO PAVEL, Občine pri Trstu.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

(183)

Roman.

Za večerjo se je zbudil, pri jedi je bil dobro razpoložen, začel je zopet govoriti o svoji ne predragi, majhni hišici na Francoskem, muzal se je, pozvonil in govoril francosko z gospo Lecount, če je bila navzočna kaka služkinja. Po večerji sta se podala zopet h kaminu in on je zopet vodil pogovor, to se pravi, da je pričel izpraševati zopet od kraja. Toda ni bil več tako živahen kakor pred jedjo, nastopili so vedno daljši odmori in okoli devete je zopet zaspal.

Takrat pa ni bil njegov spanec miren; stokal je, škripal z zobmi ter premetaval glavo iz kraja v kraj. Gospa Lecount ga je z ropotom prebudila. Ko se je zbudil, mu je bil pogled izgubljen, a lica so mu gorela v rdečici. Nova misel mu je skočila v glavo, hotel je pisati strašno pismo, poslati svoji ženi slovo za vedno? Toda kako? v kakšnem jeziku? Šekspirjeva sila ne bi zadostovala za izraz njegovih občutkov! Postal je žrtev neprimernega zločina, zmaj se mu je vsedel na prsa, kača se mu je skrila pod njegovo ognjišče! Kakšne besede naj bi izbral, da jo zaznamuje, kakor si je zaslužila? Nemočen bes je zadušil njegov glas in s pestmi je grozil v zraku.

Gospa Lecount je posegla vmes z vso odločnostjo in energijo, ker imela je resne skrbi. Po vsem, kar je to slabotno bitje moralo prestati, bi ga utegnil takšen izbruh jeze oropati nočnega počitka in onesposobiti za jutrišnje potovanje. Morala ga je dolgo časa pregovarjati in mu obljubiti, da se bosta jutri o tem menila, da je odnehal in se dal odvesti v svojo sobo. Spomnil se je na gorko in poživljajočo pijačo iz vina, jajc, sladkorja in drog, ki ga je prejšnje čase tako ugodno uspavalo in zaželel si jo je. Gospa Lecount mu je pomagala obleči spalno suknjo in se vrnila v sprejemnico, da mu pripravi pri ognju pijačo.

Pozvonila je ter zahtevala v imenu gospoda Vanstoneja potrebne stvari. Z iznajdljivo malenkostno zlobo poslov so prinašale služkinje vsako stvar posebe ter pustile čakati gospo Lecount. Imela je ponvo, žlico, veliki kozarec, muskatni oreh in vino, toda nobenega jajca, ne sladkorja, ne drog, ko ga je slišala hoditi v sobi nad seboj prav glasno gori in doli. Brzkone so ga preganjale prejšnje misli.

Pohitela je gori; toda zaslišal jo je prihajati in ko je odprla duri, je sedel v svoji stolici, obrnjen s hrbtom proti durim. Predobro ga je poznala, da bi ga pokarala; zato mu je sporočila, da mu kmalu prinese gorko pijačo in je odšla. Pri tem je hotela neopazno odnesti pisalno pripravo na mizi. Toda jezno jo je vprašal, če ne zaupa njegovi obljubi. Da ga ne razdraži po nepotrebnem, je položila pisalne potrebščine zopet tja.

Črez pol ure je bila pijača pripravljena, vročo in kadečo se jo je nesla gori.

«Po tem bo spal,» je pomislila: «napravila sem jo močnejšo kot po navadi.»

Tudi takrat je bil obrnjen s hrbtom proti durim, toda sedel je pri mizi — in pisal! Takrat je ni slišalo njegovo ostro uho, takrat ga je presenetila.

«Oh, gospod Noel, gospod Noel!» je rekla z očitajočim glasom, «kako malo je vredna vaša obljuba?»

Ni odgovoril. Levi komolec je opiral na mizo, a glavo si je podprl z roko, desnica o peresom pa je počivala na papirju.

«Tu imate pijačo, gospod Noel,» je rekla s prijaznejšim glasom.

Ni se zmenil za njene besede.

Stopála je bliže, da bi ga stresla. Ali je bil tako zatopljen v misli?

Bil je mrtev.

Mali oglasi

SINGER-jev šivalni stroj, zajamčen 20 let, se proda na obroke. Kupujejo se stari stroji. Acquedotto 60. 1575

GOSPODIČNA, ki se je peljala v četrtek, 27. XI. iz Ljubljane in izstopila na postaji v Sv. Petru ob 9. uri zvečer, s pletenim kovčegom, naj blagovoli javiti svoj naslov upravništvu. 1570

BABICA, avtorizirana, sprejema nosečе. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zajamčena. Slavec, Via Giulia 29. 1568

TRGOVSKA POMOČNICA z večletno prakso, vešča v trgovini z mešanim blagom, se išče. Ozira se na dobro moč. Ponudbe pod «Pomočnica» na upravništvo. 1571

GOSPODIČNA, izučena v trgovini, z znanjem slovenskega, italijanskega in nemškega jezika, pridna in poštena, želi službe takoj. Ponudbe pod «Vestna» na upravništvo. 1572

33-LETNA gospa išče mesta kot hišna. Vešča vseh hišnih del, razume se tudi v trgovskem in gostilniškem obrtu. Naslov pri upravništvu. 1573

AMP Affineria Metalli Preziosi
družba z om j. (29)
Trst - Via Artisti 9 - Trst
Izvršuje preizkušnje vsake vrste
Posebno ugodni pogoji za pregledovanje mleka.

Zlato, srebro, krone, platin, zobovje 12
kupuje
Zlatarna ALBERT POVH
Trst, Via Mazzini 46

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine **Via Cunicoli 8,** na drobno in za družine **Via Giuliani 32**
Telefon 27-66.
Priporoča se lastnik
(12) **FR. ŠTRANCAR.**

ALOJZIJ POVH
urar in zlatar
Piazza Garibaldi 2, I. n. Tel. 3-29
Lastna tovarna in delavnica. Prodaja, kupuje, popravlja vsakovrstne predmete. — Korist vsakega je, da se prepriča o cenah.

KOŽE

kun, zlatic, lisic,
dihurjev, vider, jazbecev, mačk veveric, krtov, divjih in domačih zajcev.

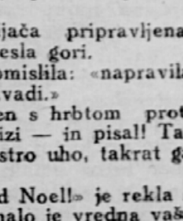

D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10
II. nadstr., vrata 16 (17
Sprejemajo se pošiljatve po pošti

Oglasi v „Edinosti" imajo najboljši uspeh